

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2021-04-27
Stockholm

Mål nr
P 12550-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-10-20 i mål nr P 3629-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljö- och byggnämnden i Region Gotland
621 81 Visby

Motpart

1. K.N.

2. Nordkalk AB
Box 901
731 29 Köping

3. K.K.

4. S.K.
Adress som 3

SAKEN

Förhandsbesked avseende uppförande av två bostadshus på fastigheten X (skifte 3) i Gotlands kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom och undanröjer Miljö- och byggnämnden i Region Gotlands beslut den 28 augusti 2019, MBN § 192, ärende nr MBN 2019/6256 samt visar målet åter till nämnden för fortsatt behandling.

Dok.Id 1698628

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och byggnämnden i Region Gotland (nämnden) har överklagat mark- och miljödomstolens dom och yrkat att Mark- och miljööverdomstolen *i första hand* ska fastställa nämndens beslut om negativt förhandsbesked och, *i andra hand*, ska återförvisa ärendet till nämnden för fortsatt handläggning men med den utgångspunkten att avloppsfrågan inte redan ska anses avgjord.

K.N. har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

Mark- och miljööverdomstolen har med stöd av 15 § andra stycket 1 lagen (1996:242) om domstolsärenden avstått från att ge Nordkalk AB, K.K. och S.K. tillfälle att svara i målet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har anfört i huvudsak följande: Nämnden vidgår att nämndens avslagsbeslut inte var tillräckligt utförligt motiverat. Den utredning, avseende förutsättningarna att ordna enskilt avlopp på den aktuella fastigheten, som mark- och miljödomstolen hade till sitt förfogande vid domstolens avgörande var inte tillräcklig för slutsatsen att den aktuella marken är lämplig för den planerade avloppsanläggningen. Sakförhållandena var inte tillräckligt utredda. Mark- och miljödomstolen gjorde därför fel när den trots den ofullständiga utredningen ändå avgjorde ärendet i den delen. Med hänsyn till de speciella markförhållandena och de förutsättningar som finns på Gotland finns risk för påverkan på grundvattnet vid den föreslagna avloppslösningen. Därvid ska även beaktas det höga bebyggelsestryck som råder i regionen och den kumulativa effekt som kan uppstå om den föreslagna lösningen kan behöva godtas i flera fall.

K.N. har anfört i huvudsak följande: Avloppsanläggningar, och däribland minireningsverk, byggs för att rena avloppsvatten till olika reningsgrader och ska bedömas därefter och inte efter vilka krav som ställs på en markbaserad reningsanläggning. Det finns därtill inte stöd för att ställa krav på att en

avloppsanläggning alltid måste vara helt eller delvis markbaserad för att fungera och få anläggas på Gotland.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen finner skäl att ge prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

K.N. ansökte om förhandsbesked avseende två enbostadshus där avloppsvattnet, såsom ansökan slutligen kom att utformas, skulle renas genom ett minireningsverk av visst slag.

Efter att ha utrett fastighetens möjligheter att hantera rening av avloppsvattnet genom en markinfiltration meddelade nämnden negativt förhandsbesked med följande motivering:

Den redovisade infiltrationsplatsen bedöms som olämplig för utsläpp av avloppsvatten. Materialet i groparna är för grovt för att rening ska kunna ske naturligt i marken utan risk för påverkan av grundvattnet. Tekniska lösningar kan inte ersätta dåliga naturliga markförutsättningar. Redovisade uppgifter uppfyller inte kraven i Regionens Riktlinjer för hantering av enskilda avlopp vid nyetablering.

Nämnden har således varken utrett eller tagit ställning till vad ansökan slutligen kom att omfatta.

Nämnden har därtill, först i Mark- och miljööverdomstolen, utvecklat omständigheterna om bland annat de särskilda geologiska förhållandena, den sårbarhet för grundvattnet som dessa förhållanden medför, problematik med smittämnen m.m. i grundvattnet och därmed de särskilda krav på markförhållanden som kan behöva ställas för att bebyggelse ska anses lämplig.

Eftersom det inte går att utesluta att det är möjligt att meddela positivt förhandsbesked bör en ny samlad prövning göras av nämnden som första instans. Nämndens andrahandsyrkande ska därför bifallas. Mark- och miljödomstolens dom ska således

ändras på så vis att nämndens beslut undanröjs och ärendet återförvisas dit för fortsatt behandling.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Johan Svensson (deltog inte i beslutet om prövningstillstånd) och Ulf Wickström, referent, samt tekniska rådet Mats Kager.

Föredragande har varit Anna Nordenskjöld.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-10-20
meddelad i
Nacka

Mål nr P 3629-20

PARTER

Klagande

K.N.

Motparter

1. Miljö- och byggnämnden, Region Gotland
621 81 Visby

2. Nordkalk AB
Box 901
731 29 Köping

3. K.K.

4. S.K.

Adress som ovan

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Gotlands läns beslut den 21 april 2020 i ärende nr 403-3753-2019, se bilaga 1

SAKEN

Överklagat beslut om förhandsbesked på fastigheten X (skifte 3) i Gotlands kommun

DOMSLUT

Med bifall till överklagandet upphäver mark- och miljödomstolen underinstansernas beslut och återförvisar målet till Miljö- och byggnämnden i Region Gotland för fortsatt handläggning i enlighet med vad domstolen anger i denna dom.

BAKGRUND

Miljö- och byggnämnden i Region Gotland (nämnden) beslutade den 29 augusti 2019, MBN § 192, att meddela negativt förhandsbesked för uppförande av två bostadshus på fastigheten X.

K.N. överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Gotlands län (länsstyrelsen) som avslog överklagandet.

K.N. har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

K.N. har yrkat att positivt förhandsbesked ska beviljas enligt ansökan.

Till stöd för sin talan har K.N. anfört i huvudsak följande. Nämndens bakåtsträvande kommentar att "tekniska lösningar inte kan ersätta dåliga markförutsättningar" är högst anmärkningsvärt och innebär krasst att samtliga avloppsreningsanläggningar diskvalificeras där inte det renade spillvattnet leds ner i en mark med infiltrationsförutsättningar. Även på Gotland torde otaliga avloppsreningsanläggningar finnas där reningsanläggningen inte efterföljs av en infiltration med lämpligt material.

Den sökta anläggningen uppfyller alla rimliga krav på en avloppsanläggning. Den är CE-märkt och uppfyller en hög miljöskyddsnivå och det renade spillvattnet uppfyller kraven för ett EU-klassat badvatten som returneras till recipienten. Anläggningen är således inte beroende av en markbaserad rening för att miljön ska skyddas.

I sin bedömning konstaterar länsstyrelsen att nämnden inte har något stöd för att underkänna andra avloppslösningar än markinfiltrationer för 1–5 hushåll, vilket är en välkommen bekräftelse på den felaktiga tillämpning som nämnden tillämpat i drygt ett decennium. Länsstyrelsen konstaterar även att den sökta anläggningen inte

är att betrakta som en markbaserad anläggning varför nämndens översiktsplan och riktlinjer därför kan lämnas därhän. Länsstyrelsen konstaterar också att mini-reningsverk kan anläggas om den aktuella recipienten ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt har naturliga förutsättningar att ta emot avloppsvattnet. Därefter anser länsstyrelsen att den sökta anläggningen inte kan godkännas då den inte har en tillräcklig bakteriereduktion för att det renade spillvattnet ska vara möjligt att släppas ut i recipienten. På denna punkt måste länsstyrelsens bedömning ha blivit missriktat överambitiös och felaktig då det spillvatten som avlämnas till recipienten håller en EU-klassad badvattenkvalitet. Detta borde anses vara en godtagbar kvalitet med avseende på bakteriekoncentration. Om vi antar att badvattenkvalitet inte är en godtagbar kvalitet blir konsekvensen att dricksvattenkvalitet är den sämsta vattenkvalitet som får släppas ut i recipienter på Gotland där inte en infiltration kan anläggas. Då kan inte heller bevattning med sjövattnet eller uppsamlat regnvatten göras på dessa områden då dessa inte heller kan anses hålla dricksvattenkvalitet. Konsekvenserna av länsstyrelsens tolkning blir väldigt stora.

På fastigheten X råder inga sådana omständigheter som nämns i den av länsstyrelsen refererade domen P 10585-13. Nämnden och länsstyrelsen anser att materialet i marken på fastigheten är alltför grovt. För att undvika missförstånd betonas att den sökta avloppsanläggningen är bestyckad med en dräneringsbädd vars funktion är att sörja för ett diffust utsläpp till recipienten. Således avlämnas ett EU-klassat badvatten via ett diffust utsläpp i en dränerings-bädd till recipienten, vilket med alla rimliga bedömningsgrunder måste anses uppfylla kraven.

Nämnden, som beretts tillfälle att yttra sig över K.N:s överklagande, har vidhållit sin ståndpunkt i ärendet samt anslutit sig till länsstyrelsens bedömningar och slutsatser.

DOMSKÄL

Länsstyrelsens handläggning

Mark- och miljödomstolen noterar att länsstyrelsen har grundat sitt avslagsbeslut på att det föreslagna reningsverket enligt länsstyrelsen har en för dålig reningsgrad. Frågan om reningsgrad var inte föremål för nämndens prövning. Det är fråga om en invändning som länsstyrelsen synes ha tagit upp på eget initiativ. Innan länsstyrelsen fattade sitt beslut har K.N., såvitt framgår av handlingarna, inte beretts tillfälle av länsstyrelsen att yttra sig över frågan om reningsgraden är tillräcklig. Att förfara på det viset strider mot 25 § förvaltningslagen (2017:900).

I förevarande fall finner domstolen att bristen i länsstyrelsens handläggning kan anses läkt med hänsyn till att K.N. i praktiken nu har fått tillfälle att framföra sina synpunkter i överklagandet. Mark- och miljödomstolen prövar därför målet i sak.

Den fråga som domstolen har att ta ställning till är därmed om nämndens och länsstyrelsens beslut att meddela negativt förhandsbesked på grund av att avloppsfrågan inte kan lösas var riktigt.

Prövningen i sak

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Vid prövning av ett förhandsbesked ska bl.a. markens lämplighet med hänsyn till möjligheterna att ordna avlopp bedömas (se 2 kap. 5 § första stycket 3 plan- och bygglagen [2010:900]). Det finns inget krav på att en specifik lösning ska väljas i det skedet. Sökanden av ett förhandsbesked behöver endast visa att en lösning är möjlig.

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens bedömning att den föreslagna avloppslösningen i form av ett minireningsverk inte utgör en markbaserad avloppsanläggning. Den infiltration som planeras syftar inte till att rena avloppsvattnet utan till att sprida flödet av renat vatten. I likhet med länsstyrelsen

finner domstolen därmed att de skäl för att meddela negativt förhandsbesked som nämnden anfört inte är hållbara.

Domstolen noterar att den aktuella platsen har normal skyddsnivå enligt Region Gotlands riktlinjer för hantering av befintliga och nytillkomna enskilda avlopp på Gotland. Det har inte framkommit att det skulle föreligga några särskilda risker för omgivningspåverkan med hänsyn till exempelvis grundvattennivåer, närliggande vattentäkter eller översvämningstillbud.

K.N. har som avloppslösning föreslagit att minireningsverk av viss modell ska installeras. Enligt tillverkarens produktblad är reningsverket CE-märkt och dess reningsgrad av bakterier uppgår till 99,99 procent, vilket innebär att det renade vattnet motsvarar badvatten- eller dricksvattenkvalitet. Det har i målet inte framkommit något konkret skäl att ifrågasätta att reningsverket också i praktiken kan förväntas uppnå denna reningsgrad. För att reningen ska fungera kan det visserligen krävas ett visst underhåll. Att nödvändigt underhåll utförs är dock något som bör kunna hanteras inom ramen för kommunens tillsynsverksamhet, exempelvis genom krav på provtagning av det vatten som släpps ut.

Nämnden och länsstyrelsen har mot denna bakgrund saknat fog för att underkänna det aktuella minireningsverket som möjlig lösning på avloppsfrågan. Utöver den föreslagna avloppslösningen torde det enligt domstolen dessutom kunna finnas andra avloppslösningar som kan vara lämpliga för de tilltänkta byggnaderna. Enligt domstolen är det tillräckligt utrett att avloppsfrågan kommer att kunna lösas på ett godtagbart sätt.

Mot denna bakgrund finner mark- och miljödomstolen att marken på den aktuella platsen uppfyller kravet på lämplighet med hänsyn till möjligheterna att ordna avlopp enligt 2 kap. 5 § första stycket 3 plan- och bygglagen. Med ändring av länsstyrelsens beslut ska därför underinstansernas beslut upphävas och målet återförvisas till nämnden för prövning av om övriga förutsättningar för att meddela förhandsbesked föreligger.

Detta ställningstagande påverkar inte skyldigheten för verksamhetsutövaren att anmäla eller söka tillstånd enligt miljöbalken för den kommande avloppslösningen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)
Överklagande senast den 10 november 2020.

Björn Räftegård

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Björn Räftegård, ordförande, tekniska råden Maria Bergqvist och Annika Billstein Andersson samt särskilda ledamoten Svante Lundquist. Föredragande har varit beredningsjuristen Katrin Strömberg.